

Wścieklizna

Choroba ta jest jedną z najdłużej znanych i **najgroźniejszych chorób odzwierzęcych**. Wścieklizna jest wirusową chorobą zakaźną dotyczącą centralnego układu nerwowego, na którą wrażliwe są wszystkie gatunki ssaków, w tym ludzie. Okres inkubacji choroby wynosi od kilku dni do kilku miesięcy. Wirus wścieklizny jest wrażliwy na wysoką temperaturę i światło słoneczne, ale jednocześnie jest wysoce odporny na niskie temperatury.

Wirus wścieklizny przenosi się głównie poprzez kontakt śliny zakażonego zwierzęcia z uszkodzoną skórą lub błoną śluzową (pogryzienie). Zakażenie możliwe jest również m.in. drogą aerogenną, dospojówkową lub poprzez transplantację narządów. W Polsce rezerwuarem wścieklizny jest lis rudy.

Więcej o wściekliznie można przeczytać na [stronach OIE](#) i [WHO](#). O aktualnych przypadkach wystąpienia wścieklizny u zwierząt w Europie można przeczytać [tutaj](#).

Wścieklizna jest chorobą śmiertelną, która wg danych WHO rokrocznie powoduje zgon około 60 tysięcy osób, głównie w Azji i Afryce. Opracowana przez WHO mapa ryzyka zarażenia człowieka wścieklizną dostępna jest [tutaj](#).

Co zrobić w przypadku ugryzienia człowieka przez dzikie lub domowe zwierzę?

Ważne jest aby jak najszybciej dokładnie przemyć wodą i mydłem ranę lub powierzchnię narażoną na kontakt ze zwierzęciem i skontaktować się z lekarzem medycyny.

Każde ugryzienie człowieka przez dzikie zwierzę lub wzbudzające podejrzenie pogryzienie przez zwierzę domowe wymaga dokładnego sprawdzenia. Zdarzenie powinno zostać zgłoszone powiatowemu lekarzowi weterynarii (dane teleadresowe powiatowych lekarzy weterynarii dostępne są [tutaj](#)).

Objawy wścieklizny

Okres inkubacji choroby (czyli okres od momentu zakażenia do wystąpienia objawów klinicznych) jest różny i zależy m.in. od ilości wprowadzonego do organizmu wirusa, jego zjadliwości, wrót zakażenia (miejsca zranienia), charakteru (rozległości) ran oraz gatunku i wieku wrażliwego zwierzęcia. Przyjmuje się, że okres inkubacji u zwierząt trwa od kilku dni do ponad 7 lat, przy czym przeważnie wynosi:

- u małych zwierząt (pies, kot, owca, koza, świnia) - od kilku do 90 dni;
- u dużych zwierząt (bydło, koniowate) - od kilku do 180 dni.

Choroba może mieć postać cichą lub szalową, a jej objawy są różne i zależą od gatunku zwierzęcia:

- psy - występuje niepokój, nadmierna pobudliwość, włóczęgostwo, spożywanie niejadalnych przedmiotów, wzmożony popęd płciowy, agresja, ochryple szczekanie, ślinotok, opadanie żuchwy z wypadaniem języka, zez, niedowład kończyn i inne porażenia;
- koty - odnotowuje się podobne objawy jak u psów, przy czym zwierzęta chowają się, uciekają, nieustannie miauczą, zachowują się agresywnie, a śmierć poprzedzona jest zwykle porażeniem kończyn;
- bydło - obserwuje się niestrawność i obniżone łaknienie, wzdęcie, zaparcie lub biegunkę, drgawki poszczególnych grup mięśni, ślinotok, parcie na przeszkody, ciągłe ryczenie, objawy podobne do rui,

- nienaturalne położenie głowy lub ogona, chwiejność i porażenia kończyn tylnych;
- świnie - występuje lęklivość, ochryple chrząkanie, kurczowe ruchy głowy i gryzienie ściółki;
 - owce i kozy - odnotowuje się niepokój, wzmożony popęd płciowy, ochryple beczenie, nagle porażenia i upadki;
 - konie - obserwuje się wpadanie na ściany stajni, drgawki mięśniowe, objawy kolkowe i częste oddawanie moczu;
 - zwierzęta dzikie - głównym objawem jest utrata wrodzonego lęku. Występuje także agresja przejawiająca się atakami na zwierzęta domowe, gospodarskie i ludzi. Dodatkowo, u nietoperzy obserwuje się utratę zdolności lotu, nadpobudliwość na dotyk i dźwięk, przewracanie się na grzbiet i aktywność dzienną niespotykaną u zdrowych osobników.

Należy podkreślić, iż nie wszystkie wymienione objawy muszą wystąpić u każdego zwierzęcia zakażonego wirusem wścieklizny.

Podejrzenie wścieklizny i dalsze postępowanie

W przypadku objawów nasuwających podejrzenie wścieklizny bądź też znalezienia martwego zwierzęcia (np. lis, nietoperz) sprawę należy zgłosić do właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii (dane teleadresowe dostępne są [tutaj](#)), który oceni, czy podejrzenie jest zasadne.

Należy bezwzględnie unikać kontaktu z podejrzanym zwierzęciem i nie dotykać zwłok zwierząt podejrzanych.

W przypadku uznania podejrzenia za zasadne powiatowy lekarz weterynarii wprowadza stosowne środki mające na celu stwierdzenie lub wykluczenie wścieklizny (obserwację żywego zwierzęcia lub badanie laboratoryjne martwego zwierzęcia).

Postępowanie Inspekcji Weterynaryjnej w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia wścieklizny opisane jest w [ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt](#) oraz [rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny](#).

Profilaktyka wścieklizny

Szczepienia ochronne lisów wolno żyjących

Uwzględniając, iż w Polsce rezerwuarem wirusa wścieklizny jest lis rudy, zgodnie z [rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie](#), na obszarach o największym ryzyku wystąpienia wścieklizny Inspekcja Weterynaryjna prowadzi szczepienia lisów wolno żyjących.

Doustna szczepionka przeznaczona dla lisów znajduje się w blistrze zatopionym w przynęcie. Przynęta ma za zadanie zachęcić zwierzę do pobrania szczepionki. Szczepionka rozrzucona jest z samolotu/śmigłowca lub wykładana ręcznie. Wykładanie szczepionki poprzedzane jest akcją informacyjną. Informacja o terminie i sposobie przeprowadzenia szczepień ochronnych w miejscowościach położonych na obszarze, na którym będą one przeprowadzane oraz w miejscowościach graniczących z tym obszarem przekazywana jest w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie.

Należy bezwzględnie unikać kontaktu ze szczepionką przeznaczoną dla lisów oraz uniemożliwić taki kontakt zwierzętom domowym. Osoba, która miała styczność ze szczepionką powinna zgłosić się do lekarza medycyny, natomiast kontakt zwierzęcia domowego należy zgłosić lekarzowi weterynarii.

Szczepienia zwierząt domowych i gospodarskich

W celu zabezpieczenia przed chorobą zwierzęta powinny być szczepione (więcej o szczepieniach psów, kotów i fretek można przeczytać [tutaj](#)). W Polsce obowiązkowemu ochronnemu szczepieniu przeciwko wściekliźnie, zgodnie z [ustawą o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt](#), podlegają psy powyżej 3. miesiąca życia. Na obszarach występowania wścieklizny zalecane są również szczepienia kotów, a także zwierząt gospodarskich, jeśli mogą mieć one kontakt z dzikimi zwierzętami, takimi jak: lis, jenot, kuna itp.